

SXEDIO.51F

3.2.1919: Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΘΕΤΕΙ ΣΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΜΙΑΝΕΡ ΤΗΝ ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο Λονδίνο τα πράγματα δεν ήταν και τόσο ρόδινα για την πρεσβεία των Ελλήνων Κυπρίων με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ που πήγε στη βρετανική πρωτεύουσα για να προωθήσει το αίτημα των Κυπρίων για ένωση με την Ελλάδα.

Μόλις η Πρεσβεία έφθασε στο Λονδίνο διαπίστωσαν ότι τα δωμάτια που είχαν κρατήσει τηλεγραφικώς, είχαν παραχωρηθεί σε άλλους γιατί είχε καθυστερήσει η μετάβαση τους στη βρετανική πρωτεύουσα.

Αυτό ήταν το λιγότερο. Γιατί αμέσως πληροφοροήθηκαν ότι ο υπουργός Αποικιών ασθενούσε και δεν μπορούσαν να τον δουν αμέσως.

Μόνη παρηγοριά μέσα στις δυσκολίες αυτές ο Αρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας που έστειλε άνθρωπο του για να συναντηθεί με τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο.

Τα τηλεγραφήματα των μελών της Πρεσβείας από το Λονδίνο ανήγγελλαν:

"Λονδίνο, 5 Ιανουαρίου 1919:

Θα εμάθατε βεβαίως εγκαίρως από το τηλεγράφημα του Μακαριωτάτου προς τον Άγιον Πάφου την ενταύξα άφιξιν μας προψές. Προσπαθούμεν ακόμη να εγκατασταθώμεν, διότι τα ξενοδοχεία και αι **Pansions** είναι υπερπλήρεις με το ατύχημα δε που είχαμεν να μη φθάσωμεν εδώ την ημέραν που είχαμεν ορίσει- και τούτο ένεκεν τρικυμίας- τα δωμάτια άτινα εκρατήθησαν δι' ημάς έχουν διατεθή.

Ευρίσκω το Λονδίνο, όπως το αφήκα κατά την τελευταίαν μου επίσκεψιν πλην των μεγάλων, εννοείται, τιμών εις τα τρόφιμα και τα άλλα πράγματα. Δεν είναι όμως και τόνσον ακριβή η ζωή ενταύθα, όπως την περιέγραψαν".

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 15 Ιανουαρίου 1919

Εζητήσαμεν συνέντευξιν από τον υπουργόν των Αποικιών. Ενεκεν όμως της αλλαγής υπουργείου και του διορισμού του λόρδου **Milner** ως υπουργού των Αποικιών και ένεκεν του ότι ούτος ασθενών απουσιάζει εκ Λονδίνου, μας απήντησεν ο ιδιαίτερος γραμματεύς του ότι θα μας παράσχη την ζητηθείσαν συνέντευξιν μόλις δυνηθή να αρχίση εργασίαν.

Ο Αρχιεπίσκοπος Κανταουρίας (Καναβρυγίας) απουσιάζει εις το μέτωπον. Μόλις δ' επληροφορήθη περί της ενταύθα αφίξεως του Αρχιεπισκόπου, διέταξε τον αντιπρόσωπον του Επίσκοπον του **Dover** να επισκεφθή τον Μακαριώτατον και να υποβάλη τα σέβη της αγγλικανικής Εκκλησίας. Και όντως την παρελθούσαν Δευτέραν, ο επίσκοπος του **Dover** επεσκέφθη τον Αρχιεπίσκοπον και παρέμεινε παρ' αυτώ περί το τέταρτον της ώρας. Την επίσκεψιν ταύτην θα επιστρέψη ο Μακαριώτατος άμα τη επανόδω του Αρχιεπισκόπου Κανταουρίας εις Λονδίνον".

Ενώ βρίσκονταν στο Λονδίνο τα μέλη της Πρεσβείας πληροφοροήθησαν και το θάνατο του Αρμοστή Κλώσον που συνέβη στην Κύπρο και έσπευσαν να στείλουν τα συλλυπητήρια τους:

" Από τας εδώ εφημερίδας εμάθομεν τον θάνατον του| Μεγάλου Αρμοστού της Κύπρου Σερ Ιωάννου Ευγενίου Κλώσον. Αμέσως ετηλεγραφήσαμεν συλλυπητήρια εις τον Αρχιγραμματέα της Νήσου, καθώς και εις την Λαίδην Κλώσον".

Παρά τις δυσκολίες στο Λονδίνο, οι πρώτες εντυπώσεις για το αίτημα των κυπρίων ήταν ευοϊκές. Τηλεγραφούσε ο Αρχιεπίσκοπος:

"ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 29 Ιανουαρίου 1919

Μητροπολίτην Πάφου, Λευκωσίαν.

Διακεκριμένοι Άγγλοι και ο τύπος συνηγορούσιν υπέρ της ενώσεως της Κύπρου.

Ο Πέμπερ Ρήηβς, ομιλών χθες εν τω Πανεπιστημίω του Λονδίνου προσηγόρευσε την Πεσβείαν και υπεστήριξε θερμώς την ένωσιν.

Αι γενικαί προσοδοκίαι ευνοϊκαί.

Αρχιεπίσκοπος ΚΥΠΡΟΥ

Η Πρεσβεία είχε την πρώτη της επίσημη επαφή με τον υπουργό Αποικιών Μίλνερ στις 3 Φεβρουαρίου.

Ο Μίλνερ είχε αναλάβει τη θέση του υφυπουργού Αποικιών τις τελευταίες μέρες και από τις ερωτήσεις του έδειχνε ότι δεν ήταν ενήμερος για το κυπριακό πρόβλημα, παρά ακροθιγώς. Ομως όταν οι Κύπριοι του έθεσαν τον ενωτικό τους πόθο, είπε ότι σεβόταν τη επιθυμία τους αυτή και ότι θα τύγχανε της δεούσης προσοχής.

Λεπτομέρειες της συνάντησης έστειλε ο βουλευτής Νεοπτόλεμος Πασχάλης στην προσκείμενη προς αυτόν εφημερίδα "Ελευθερία" που δημοσιεύθηκαν στην έκδοση της στις 9/22 Φεβρουαρίου 1919:

"Την 3 Φεβρουαρίου, ημέραν Δευτέραν και ώραν 3.30 μ.μ. ο Υφυπουργός των Αποικιών (εδέχθη) εν τω υπουργείω των Αποικιών την Κυπριακήν Αποστολήν.

Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου φέρων το εξωκαλλύμαυχον και τον σταυρόν και κυκλούμενος υπό των Ελλήνων βουλευτών απηύθυνε προς τον Υπουργόν των Αποικιών την κάτωθι προσφώνησιν από χειρογράφου εν μέσω βαθυτάτου συγκινήσεως:

Εντιμότητε,

Ευχαριστούμεν υμάς θερμώς διότι παρέσχετε εις ημάς την παρούσαν ακρόασιν. Η αρχαία και πρώτη Εκκλησία της Κύπρου, ης έχω την τιμήν να προΐσταμαι και ο Ελληνικός της Νήσου λαός παριστάμενος την στιγμήν ταύτην ενώπιον υμών διά των νομίμων αυτού αντιπροσώπων, πλήν ενός, του κ. Ζήνωνος, όστις υπό ανωτέρου κωλύματος, μη δυνηθείς να έλθη, επληρεξουσιοδότησε τον κ. Λανίτην να τον αντιπροσωπεύση, υποβάλλει τα σέβη αυτού εις την αγγλικήν Κυβέρνησιν και είναι ευτυχής εκδηλών άπαξ έτι την χαράν του ελληνικού Κυπριακού λαού διά την ένδοξον νίκην της Μεγάλης Βρετανίας και των συμμάχων εν τω παγκοσμίω πολέμω εις ην λογίζεται ευτυχής και υπερήφανος, ότι συνέβαλεν εν τω μέτρω των ασθενών του δυνάμεων.

Εκπληρούντες ιεράν εντολήν της Εκκλησίας και

της Πατρίδος ημών, ήλθομεν εις την Μητρόπολιν της Αυτοκρατορίας ίνα υποβάλωμεν ευλαβώς εις την κυβέρνησιν του κατ' εξοχήν φιλελευθέρου Βρετανικού έθνους την δικαίαν αυτών αξίωσιν, όπως εφαρμοσθώσιν επί της ημετέρας πατρίδος αι αρχαί υπέρ ών ηγωνίσθησαν και έχυσαν το αίμα των οι δημοκρατικοί λαοί αποδιδομένης της Κύπρου εις τας μητρικάς αγκάλας της Ελλάδος. Ουδείς εξ ημών Ελλήνων θα λησμονήση ποτέ την ευγνωμοσύνην, ήτις οφείλεται προς την Μεγάλην Βρετανίαν, απαλλάξασα ημάς προ τεσσάρων δεκαετηρίδων επαχθούς και απαισίας δουλείας, η δε κατά την 5ην Νοεμβρίου 1814 αποκοπή και του τελευταίου μετά της Τουρκίας δεσμού διά της καταλύσεως της συνθήκης του 1878, επαυξάνουσα την χαράν ημών ενισχύει συνάμα και την πεποίθησιν ημών ότι κατέστη ούτω ευκολωτέρα η εθνική ημών αποκατάστασις.

Διοικήσαντες επί 40 έτη την Κύπρον υπό το πνεύμα εκείνο της ελευθερίας και της δικαιοσύνης όπερ αποτελεί την ένδοξον παράδοσιν της Βρετανικής Αποικιακής διοικήσεως υπεβροηθήσατε τας φιλελευθέρας τάσεις του Κυπριακού Ελληνισμού, όστις ζητήσας από της πρώτης στιγμής της Αγγλικής κατοχής και ως καλώς γνωρίζει αναμφιβόλως η Υμετέρα Εντιμότης, πολλάκις έκτοτε διά ψηφισμάτων συλλαλητηρίων και εν τω Νομοθετικώ Συμβουλίω, την μετά της μητρος Ελλάδος επανένωσιν αυτού, ηκολούθησεν απλώς αρχάς αι τάσεις τόσον ιδικάς σας όσον και ιδικάς του.

Ούτε δυνάμεθα να αναμνησθώμεν άνευ αισθήματος βαθείας ευγνωμοσύνης προς την Μεγάλην Βρετανίαν την γενναιόφρονα αναγνώρισιν των εθνικών ημών βλέψεων και δικαίων διά της προς την Ελλάδα γενομένης προσφοράς της πατρίδος ημών τω 1915.

Ο Κυπριακός λαός είναι στερρώς πεπεισμένος ότι έφθασεν ήδη η στιγμή της εθνικής αυτού αποκαταστάσεως, η στιγμή καθ' ην η Πατρίς ημών θα δυνηθή άπαξ έτι ν' αποτελέση μέρος μιας ηνωμένης Ελλάδος, προστάτιδος του πολιτισμού και της

ελευθερίας εν τη Εγγύς Ανατολή, αιωνίας φίλης και πιστής Συμμάχου της Μεγάλης Βρετανίας.

Πιστεύοντες μετά βαθείας και ασαλεύτου πίστεως εις τας μεγάλας πολιτικές υμών αρχάς, εις τας ευγενείς και ενδόξους παραδόσεις σας εις την εφαρμογήν και επικράτησιν της αγγλικής δικαιοσύνης, αναμένομεν μετ' ευλόγου ανυπομονησίας το χαρμόσυνον άγγελμα της εθνικής ημών ενώσεως.

Είθε η Θεία Πρόνοια να διαφυλάττη εν μεγαλείω και δόξη την Α. Μ. τον Βασιλέα το βρεττανικόν έθνος και την Κυβέρνησιν αυτού, επ' αγαθώ της παγκοσμίου ελευθερίας και δικαιοσύνης".

(Μεταγλώττιση)

Εντιμότητα,

Σας ευχαριστούμε θερμά διότι μας παραχωρήσατε την παρούσα ακρόαση. Η αρχαία και πρώτη Εκκλησία της Κύπρου, της οποίας έχω την τιμή να προΐσταμαι και ο Ελληνικός λαός της Νήσου παριστάμενος τη στιγμή αυτή ενώπιον σας διά των νομίμων αντιπροσώπων του, εκτός ενός, του κ. Ζήνωνος, ο οποίος λόγω ανωτέρου κωλύματος, μη μπορώντας να έλθει, εξουσιοδότησε τον κ. Λανίτη να τον αντιπροσωπεύσει, υποβάλλει τα σέβη του στην αγγλική Κυβέρνηση και είναι ευτυχής εκδηλώνοντας για μια ακόμη φορά τη χαρά του ελληνικού Κυπριακού λαού για την ένδοξη νίκη της Μεγάλης Βρετανίας και των συμμάχων στον παγκόσμιο πόλεμο στην οποία λογίζεται ευτυχής και περήφανος, ότι συνέβαλε στο μέτρο των ασθενών του δυνάμεων.

Εκπληρούντες ιερή εντολή της Εκκλησίας και της Πατρίδας μας, ήλθαμε στη Μητρόπολη της Αυτοκρατορίας για να υποβάλουμε ευλαβώς στην κυβέρνηση του κατ' εξοχήν φιλελεύθερου Βρεττανικού έθνους τη δίκαιη τους αξίωση, όπως εφαρμοσθούν στην πατρίδα μας οι αρχές υπέρ των οποίων ηγωνίστησαν και έχυσαν το αίμα τους οι δημοκρατικοί λαοί αποδιδομένης της Κύπρου στις μητρικές αγκάλες της

Ελλάδας. Κανένας από μας τους Έλληνες δεν θα λησμονήσει ποτέ την ευγνωμοσύνη, η οποία οφείλεται προς τη Μεγάλη Βρετανία, που μας απάλλαξε πριν από τέσσερις δεκαετηρίδες από επαχθή και απαίσια δουλεία, η δε κατά την 5ην Νοεμβρίου 1814 αποκοπή και του τελευταίου δεσμού με την Τουρκία με την κατάλυση της συνθήκης του 1878, επαυξάνοντας τη χαρά μας ενισχύει συνάμα και την πεποίθησή μας ότι κατέστη έτσι ευκολότερη η εθνική μας αποκατάσταση.

Διοικήσαντες για 40 έτη την Κύπρο υπό το πνεύμα εκείνο της ελευθερίας και της δικαιοσύνης το οποίο αποτελεί την ένδοξη παράδοση της Βρετανικής Αποικιακής διοίκησης υποβοηθήσατε τις φιλελεύθερες τάσεις του Κυπριακού Ελληνισμού, ο οποίος αφού ζήτησε από την πρώτη στιγμή της Αγγλικής κατοχής και όπως γνωρίζει καλώς, αναμφίβολα η Εντιμότητά σας, πολλές φορές από τότε με ψηφίσματα συλλαλητηρίων και στο Νομοθετικό Συμβούλιο, την επανένωση του με τη μητέρα Ελλάδα, ακολούθησε απλώς αρχές και τάσεις τόσο δικές σας όσο και δικές του.

Ούτε μπορούμε να αναμνησθούμε χωρίς αισθήματος βαθειά ευγνωμοσύνη προς τη Μεγάλη Βρετανία τη γενναιόφρονη αναγνώριση των εθνικών μας βλέψεων και δικαίων με την προσφορά που έγινε προς την Ελλάδα της πατρίδας μας το 1915.

Ο Κυπριακός λαός είναι στερρώς πεπεισμένος ότι έφθασε ήδη η στιγμή της εθνικής του αποκατάστασης, η στιγμή κατά την οποία η Πατρίδα μας θα μπορέσει ακόμα μια φορά να αποτελέσει μέρος μιας ηνωμένης Ελλάδας, προστάτιδας του πολιτισμού και της ελευθερίας στην Εγγύς Ανατολή, αιώνιας φίλης και πιστής Συμμάχου της Μεγάλης Βρετανίας.

Πιστεύοντες με βαθειά και ασάλευτη πίστη στις μεγάλες πολιτικές μας αρχές, στις ευγενείς και ένδοξες παραδόσεις σας στην εφαρμογή και επικράτηση της αγγλικής δικαιοσύνης, αναμένουμε με εύλογη ανυπομονησία το χαρμόσυνο άγγελμα της εθνικής μας ένωσης.

Είθε η Θεία Πρόνοια να διαφυλάττει σε

μεγαλείο και δόξα την Α. Μ. τον Βασιλέα, το βρετανικό έθνος και την Κυβέρνηση του, υπέρ της παγκόσμιας ελευθερίας και δικαιοσύνης".

Ο υπουργός ηρώτησε τι εννοούν διά της εκφράσεως "νόμιμοι αντιπρόσωποι".

Οι βουλευταί απήντησαν ότι εννοούν εαυτούς ως αντιπροσώπους του Νομοθετικού Σώματος της Κύπρου. Εζήτησε πληροφορίας περί της συστάσεως του Σώματος, ως έλαβε, διότι, είπεν, ότι από τριών εβδομάδων κατέχει το υπόργημα τούτο και από μιας μόνον εβδομάδος κάθηται επί του υπουργικού εδωλίου.

"Σας ευχαριστώ Μακαριώτατε, και κύριοι, διότι με επεσκέφθητε", είπε. "Επεθύμουν να γνωρίζω, είναι το ζήτημα τούτο νέον σχετιζόμενον με τον πόλεμον;"

"Είναι παλαιόν. Την μετά της Ελλάδος ένωσιν ζητούμεν από τας πρώτας ημέρας της αγγλικής κατοχής. Αι αρχαί του πολέμου και τα αποτελέσματα αυτού ενισχύουν απλώς την δικαίαν ημών αξίωσιν".

"Οφείλω, κύριοι, να ομολογήσω ότι δεν γνωρίζω πολλά περί Κύπρου, καίτοι βεβαίως είμαι ενήμερος του ιστορικού της Νήσου ενδιαφέροντος. Βεβαίως ούτε ορθόν, ούτε δίκαιον, νομίζω κύριοι, να είπε προς υμάς σήμερον οριστικόν τι, ως προς το αίτημα τούτο του ελληνικού πληθυσμού της νήσου, χαίρω όμως ότι το αίτημα τούτο δεν έχει αφορμήν κακοδιοίκησιν της Κύπρου".

"Οχι, Οχι".

"Σέβομαι και εκτιμώ τον πόθον των Ελλήνων Κυπρίων, όπως ενωθώσι μετά των άλλων τμημάτων του Ελληνικού έθνους, Είναι οι πόθοι ούτοι φυσικοί, υποβαλλόμενοι δε ενώπιον μου υπό προσώπου τόσον υψηλή κατέχοντος θέσιν (και δεικνύει την Α. Μ. τον Αρχιεπίσκοπον) και υποστηριζόμενοι υπό εξεχόντων προσώπων της νήσου, των βουλευτών, θέλουν τύχει της δεούσης προσοχής μου. Οφείλω δε να σας συγχαρώ διά τον επιδέξιον και πιστικόν τρόπον δι' ου εθέσατε ενώπιον μου τα αιτήματα υμών".

"Άλλωστε η Αγγλία προσέφερεν ήδη την Κύπρον εις την Ελλάδα, δεν πιστεύομεν ν' ανακληθή η προσφορά εκείνη".

"Και τούτο, εντιμότητα, ότι αποτελεί η προσφορά εκείνη μίαν μεγαλόφρονα αναγνώρισιν των εθνικών δικαίων της πατρίδος μας. Ο Κυπριακός άλλωστε λαός, όπως όλος ο Ελληνισμός, έτρεφε και τρέφει βαθύτατα αισθήματα προς υμάς και τον αγώνα των Συμμάχων".

"Εννοείτε η πλειονότης του Ελληνικού λαού".

"Εάν εντιμότητα, ελέγχετε η ολότης, σας βεβαιούμεν ότι δεν εσφάλλεσθε".

"Αι απόψεις σας, σας επαναλαμβάνω, θέλουσι τύχει της δεούσης προσοχής μου και είμαι ευτυχής διότι έλαβα την ευχαρίστησιν να γνωρίσω υμάς κατά την σημερινήν σας επίσκεψιν".

"Ελπίζομεν, εντιμότητα, ότι θα λάβωμεν την τιμήν να επισκεφθώμεν υμάς εκ νέου, ίνα τότε σας ερμηνεύσωμεν την ευγνωμοσύνην του Κυπριακού λαού, διότι η αίτησις του έτυχεν ευμενούς υποδοχής. Ελπίζομεν και πιστεύομεν ότι θα εξασκήσητε και την προσωπικήν υμών επιρροήν ίνα συνδέσητε την υπουργίαν υμών με μίαν μεγαλόφρονα της Αγγλίας αναγνώρισιν των εθνικών δικαίων της Κύπρου".

Η όλη συνάντησις υπήρξε λίαν εγκάρδιος του υπουργού δεξιωθέντος και προπέμψαντος την Αποστολήν μετ' εξααιρετικής φιλοφροσύνης.

Εξάλλου άλλο μέλος της Πρεβείας έδινε τις πιο κάτω λεπτομέρειες από τη συνάντηση σε τηλεγραφήμα του προς τον Τοποτηρητή Μητροπολίτη Πάφου, στις 5 Φεβρουαρίου:

"ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 5 Φεβρουαρίου, 1919:

Μόλις ο Μ. Αρχιεπίσκοπος και οι βουλευταί εισήλθον εις το υπουργικόν γραφείον, ο υπουργός ηγάθη της έδρας του και επροχώρησεν εις το μέσον του δωματίου, όπερ ήτο αρκετά ευρύχωρον, έκαμεν υπόκλισιν και αντήλλαξεν χειραψίαν μετά του Μακαριωτάτου και των βουλευτών. Εμπροσθεν του

υπουργικού γραφείου είχε τεθή μία έδρα προωρισμένη διά τον Μακαριώτατον και εκατέρωθεν ταύτης καθίσματα διά τα μέλη της Πρεσβείας. Η διά τον Μακαριώτατον έδρα ήτο τοποθετημένη ακριβώς έναντι του προ του γραφείου καθίσματος του Υπουργού. Καθ' ην στιγμήν επρόκειτο ο Μακαριώτατος ν' αρχίση την προσφώνησιν του εδόθη μετάφρασις ταύτης αγγλιστί εις τον υπουργόν, γραμμένη διά γραφομηχανής. Όταν δε ο Μακαριώτατος ήρχισε την προσφώνησιν ηγέρθη της έδρας του καθώς και τα μέλη της πρεσβείας, αλλά κατ' απαίσησιν του υπουργού ή τε προσφώνησις και η ακρόασις έγινεν όλων καθημένων. Μετά το πέρας της προσφωνήσεως ο Μακαριώτατος ενεχείρισε το χειρόγραφον εις τον υπουργόν, έφεραν δε και η ελληνική προσφώνησις και η αγγλική μετάφρασις τας υπογραφάς του τε Μακαριωάτου και των βολυευτών ελληνιστί.

Πριν ο Υπουργός αρχίση τη κυρίως απάντησιν του εις την προσφώνησιν έκαμε την εξής ερώτησιν:

- Επιθυμώ να μάθω εάν θα εζητείτε και πάλιν την ένωσιν μετά της Ελλάδος εν περιπτώσει κατά την οποίαν η Ελλάς συνεμάχει και επολέμει μετά της Γερμανίας κατά της Αγγλίας.

Η Πρεσβεία απήντησεν:

- Ευτυχώς η περίστασις αύτη δεν εγείρεται".